

Raně novověké město jako komunikační uzel – Die frühneuzeitliche Stadt als Knotenpunkt der Kommunikation (Praha 25.–26. května 2016)

OPEN
ACCESS

Ve dnech 25.–26. května 2016 hostil pražský Clam-Gallasův palác mezinárodní vědeckou konferenci, po organizační stránce zaštitěnou Historickým ústavem Akademie věd České republiky, Filozofickou fakultou Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a Archivem hlavního města Prahy.¹ Hlavním cílem tohoto setkání, jehož se aktivně zúčastnilo celkem pětadvacet historiků z různých evropských zemí, bylo ověřit platnost předpokladu, že městské organismy v předmoderní (středo)evropské společnosti plnily úlohu významných komunikačních center. Většina referátů se tak věnovala zhodnocení některé z relevantních forem informačního toku, které se v 16.–18. století na různých úrovních odbyvaly přímo v urbánním prostředí, eventuálně s ním byly jinak úzce spojeny.

Obecnější teze ohledně fungování velkých měst jako komunikačních středisek s využitím modelových příkladů Vídně a Prahy nastínili v úvodních vystoupeních Ferdinand Opll a Václav Ledvinka. V bezprostředně následujícím prvním konferenčním bloku pod názvem „Komunikační prostor“ byla přednesena série příspěvků, jejichž autoři sledovali veřejná prostranství rozmanitého typu coby místa rozličně motivovaného setkávání či uskutečňování různých forem veřejné (sebe)prezentace. Širokou škálu funkcí, které v raném novověku plnila náměstí, na konkrétních příkladech představily referáty Ludmily Sulitkové a Hany Jordánkové, Mlady Holé a Bartosze Dziewanowskiho-Stefańczyka. Významný fenomén městských bran stál v centru pozornosti Gerta Ressela, zatímco o meziměstských komunikačních spojnících v podobě cest, respektive též mostů, se zřetelem k systémovým předpokladům fungování střeoevropského obchodu v 16. století pojednali Urszula Sowina, Vilém Záborský a Pavel Raška.

V rámci druhého bloku, nazvaného „Komunikační média“, se dostaly ke slovu klíčové formy informačního toku, na jejichž realizaci se významně podílelo předmoderní městské prostředí. Heiko Droste přesvědčivě vyzdvihl úlohu kupců při transportu raně novověkých novin. Roli obchodníků s knihami a knihtiskařů coby nositelů informační a kulturní výměny prizmatem francouzsko-německých styků v 18. století představila Mechthild Fischer. O bohatství rožmberské novinové sbírky se opřela Kateřina Pražáková, která pro dobu nizozemské revoluce zhodnotila význam Antverp ve srovnání s jinými soudobými zpravodajskými centry. Příspěvek Cristiny Sasse se zaměřil na adresáře, které se v Evropě objevovaly od konce 17. věku a během následujícího století se staly významným nástrojem „spojování lidí“, a tedy komunikačním médiem sui generis. Reflexi dobového zpravodajství v kronikářských a analistických dílech z předbělohorské doby pak nastínila Marie Tošnerová.

Nejvíce příspěvků bylo zařazeno do posledního bloku „Komunikační strategie“. Josef Hrdlička se zaměřil na vnitroměstskou komunikaci odvíjející se od obsazování farností ve vrchnostenských městech. Michaela Hrubá přiblížila genderové aspekty výměny informací v urbánním prostředí, zatímco Martin Holý zhodnotil postme-

1 Z organizačního hlediska byla velmi důležitá podpora, jíž se akci dostalo z programu *Strategie AV21 – Špičkový program ve veřejném zájmu*.

dievální vzdělanostní mecenát z hlediska rozličných forem komunikace, které lze v jeho rámci zachytit. Na komunikační síť, jež propojovala uherská města v 16.–17. století a uplatňovala se při prosazování jejich politických zájmů, upřel pozornost István Németh. Vystoupení Martiny Hacke přineslo sondu do praktického fungování korespondenčního styku na prahu 16. věku opřenou o dopisy basilejské tiskařské rodiny Amersbachů. Referáty Andrey Barbory Serles a Petera Rauschera představily Dunaj jako komunikační osu, která plnila nezastupitelnou roli nejen v přepravě zboží, ale také v přesunu informací. Autor těchto řádků pojednal o významu jednotlivých forem komunikace obyvatel Českých Budějovic s představiteli stavovské armády, která jmenované královské město v letech 1618–1619 neúspěšně obléhala. Poté co Károly Goda představil nábožensko-politickou komunikaci v konfesijně rozpolcené Vídni v 16. století, věnoval se Dmitriy Weber urbánní dimenzi styků mezi velmistrem Řádu německých rytířů a stavy v Livonsku v roce 1536.

Přednesené referáty i po nich následující, vesměs velmi živé diskuse prokázaly, že témata týkající se mnohovrstevnaté komunikace v raně novověkém městském prostředí mají značný badatelský potenciál. Každopádně si zaslouhují přinejmenším stejnou pozornost jako výměna informací ve středověkých urbánních obcích.² V zájmu pokud možno celistvého zmapování role předmoderních měst jako komunikačních uzlů byl na pražském sympoziu popřán prostor nejenom otázkám týkajícím se pohybu psaných sdělení, ale také zachytitelným projevům ústní či nonverbální symbolické komunikace. Jako vysoce perspektivní se ukázala rovněž další východiska výzkumu předávání informací v postmedieválním městském milieu, která byla v přednesených příspěvcích dotčena. Mimo jiné jde o fenomény raně novověkého cestování, obchodu, mobility a logistického zázemí tehdejších armád, náboženské či vzdělanostní peregrinace, jakož i o různé projevy institucionalizace informačního transferu, která sehrála zásadní roli zvláště v poštovníctví.

Tomáš Sterneck

Historiografie s městem spojená: Historiografie o městech a historiografie ve městech (Praha, 4.–5. října 2016)

Ve dnech 4. a 5. října 2016 se konal 35. ročník mezinárodní vědecké konference, pořádané tradičně Archivem hlavního města Prahy v Clam-Gallasově paláci na Starém Městě pražském. Ústředním tématem tohoto setkání, na jehož organizaci se vedle Archivu hlavního města Prahy podílel Historický ústav Akademie věd ČR, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, Katedra historie Filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem a Masarykův ústav a Archiv Akademie věd ČR, byla městská historiografie ve všech podobách od jejího vzniku do počátku 20. století. Pozornost byla věnována různým aspektům městského dějepisectví, tedy

² Z pohledu medievistiky se pestré paletě forem komunikace spjatých s městským milieu v naší historiografii nověji věnuje kolektivní práce Martin ČAPSKÝ a kol., *Komunikace ve středověkých městech*, Opava 2014.